

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 kwietnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w następującym składzie:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Śliwa

po rozpoznaniu 21 kwietnia 2022 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa Skarbu Państwa – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo K.

przeciwko (...) sp. z o.o. z siedzibą w P.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez powoda

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu

z 11 października 2021 r.

sygn. akt IX C 1107/20

I. zmienia zaskarżony wyrok ten sposób, że

1. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 40.153,74 zł (czterdzieści tysięcy sto pięćdziesiąt trzy złote siedemdziesiąt cztery grosze) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 stycznia 2019 r. do dnia zapłaty,

2. w pozostałym zakresie powództwo oddala,

3. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) z tytułu zwrotu kosztów procesu,

4. nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu 2.039 zł (dwa tysiące trzydzieści dziewięć złotych) nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu;

II. w pozostałym zakresie oddala apelację;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 1.800 zł (tysiąc osiemset złotych) z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;

IV. nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu 2.039 zł (dwa tysiące trzydzieści dziewięć złotych) nieuiszczonej opłaty sądowej od apelacji.

UZASADNIENIE

Pozwem z 29 października 2019 r. powód Skarb Państwa – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe - Nadleśnictwo K. wniósł o zasądzenie od pozwanej (...) Sp. z o.o. w P. na rzecz powoda 40.777,42 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 1 stycznia 2019 r., a także zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu strona powodowa wskazała, że pozwana jest właścicielem linii elektroenergetycznych, które przebiegają nad nieruchomościami Skarbu Państwa, pozostającymi w zarządzie powoda. Strony zawarły 31 października 2014 r., 9 kwietnia 2015 r., 6 lipca 2015 r., 19 lipca 2016 r. i 13 października 2017 r. umowy o ustanowienie służebności przesyłu i rozliczenie za korzystanie z gruntu, których przedmiotem było ustanowienie na czas nieoznaczony, odpłatnie służebności przesyłu na rzecz pozwanej. Nadleśnictwu K. miało przysługiwać wynagrodzenie w wysokości odpowiadającej wartości podatków i opłat przez nie poniesionych od części nieruchomości, z której korzystanie jest ograniczone przez służebność. Powód w związku z zawarciem ww. umów wystawił

29 listopada 2018 r. za IV kwartał 2018 r. faktury na łączną kwotę 40.995,44 zł, to jest: fakturę na kwotę 6.279,92 zł tytułem wynagrodzenia za służebność ustanowioną w umowach (...), na kwotę 26.199,87 zł tytułem wynagrodzenia za służebność ustanowioną w umowach (...), na kwotę 2.981,29 zł tytułem wynagrodzenia za służebność ustanowioną w umowie (...), na kwotę 271,41 zł tytułem wynagrodzenia za służebność ustanowioną w umowie (...) oraz na kwotę 5.262,95 zł tytułem wynagrodzenia za służebność ustanowioną w umowie (...). Z tak określonej należności E. zapłaciła jedynie 841,70 zł. Powód wskazał, że za grunty zajęte pod infrastrukturę energetyczną od 2018 r. zadeklarował podatek od nieruchomości jak za grunty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej i w takiej wysokości podatek został uregulowany. Sposób ustalenia wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu ustalony w umowach ustanawiających służebności był, w ocenie powoda, zgodny z zasadami określonymi w art. 39a ustawy o lasach z dnia 28 września 1991 r. Strona powodowa wyjaśniła również, że przedmiot sporu dotyczy też rekompensaty za koszty odzyskiwania należności w transakcjach handlowych.

Nakazem zapłaty z dnia 28 maja 2020 r. orzeczono zgodnie z żądaniem.

W sprzeciwie pozwana (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. wniosła oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania sądowego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Pozwana wskazała, że wysokość wynagrodzenia z tytułu służebności przesyłu została obliczona przez powoda w oparciu o wysokość zadeklarowanych kwot podatku, którego stawki nie wynikały z przepisów prawa, ale z samodzielnej interpretacji strony powodowej. Podkreśliła, że konieczność zapłaty podatku zadeklarowanego przez powoda nie wynika z żadnej normy prawnej ani z umowy, a na pozwanym ciąży obowiązek zapłaty wynagrodzenia cywilnoprawnego, którego wysokość ustalona jest na podstawie uzgodnionych z nim prawidłowych stawek podatku. Przed zadeklarowaniem najwyższej stawki podatku w 2018 r., wbrew obowiązkowi kontraktowemu, powód nie uzgodnił tego działania z pozwanym, co nie jest zgodne z art. 354 k.c., wskutek czego pozwana nie może korzystać z ochrony prawa. W ocenie pozwanej istotne znaczenie dla rekonstrukcji charakteru zobowiązania ma nie tylko powołanie się na umowy, którymi ustanowiono służebność, ale także poprzedzające je umowy ramowe oraz umowy wykonawcze. Pozwana wskazała, iż podatki nakładane są w drodze ustawy, a ustawodawca nie dokonał w 2018 r. zmiany rodzaju podatków należnych za grunty leżące pod liniami energetycznymi. W 2018 r. nie zmieniła się również kwalifikacja gruntów, przez które przebiegają linie elektroenergetyczne. Powodowi należy się przy tym jedynie wynagrodzenie odpowiadające podatkowi należnemu, a nie dowolnie ustalonemu. Pozwana zwróciła również uwagę na to, że określenia właściwej stawki podatkowej może dokonać tylko organ podatkowy, a powód nim nie jest. Zgodnie zarazem z § 5 ust. 1 umowy o ustanowienie służebności wynagrodzenie należne powodowi miało być skalkulowane na podstawie równowartości podatku od nieruchomości lub podatku leśnego albo rolnego, w zależności od kategorii gruntów wynikających z ewidencji gruntów i budynków zadeklarowanych przez powoda w deklaracjach złożonych właściwemu

organowi podatkowemu za dany rok podatkowy, przy czym w latach 2012 - 2017 strona powodowa deklarowała podatki od nieruchomości dla gruntów, na których prowadzona jest działalność rolna i leśna. Pozwana wyjaśniła także, iż 20 lipca 2018 r. została uchwalona ustawa o zmianie ustawy o podatku rolnym, ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz ustawy o podatku leśnym, zgodnie z którą grunty pod liniami elektroenergetycznymi zostały opodatkowane według niższej stawki podatku. Pozwana wskazała również, że powód nie dochował umownego trybu uzgodnienia z pozwaną stawek podatku za 2018 r. i pominął możliwość weryfikacji złożonej deklaracji w postępowaniu podatkowym.

Wyrokiem z 11 października 2021 r., wydanym w sprawie o sygn. akt IX C 1107/20, Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu:

1. oddalił powództwo,
2. kosztami procesu obciążył powoda i wobec powyższego zasądził od powoda na rzecz pozwanej 3.617 zł.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód, zaskarżając go w całości.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono naruszenie:

1.1. prawa materialnego w postaci art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez dokonanie błędnej wykładni oświadczeń woli, złożonych w: umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 31 października 2014 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 31 października 2014 r., akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 09 kwietnia 2015 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 09 kwietnia 2014 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 06 lipca 2015 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 19 lipca 2016 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 13 października 2017 r. akt notarialny repertorium A numer (...), polegającej na przyjęciu, z pominięciem brzmienia zapisów umowy, sensu zapisów umowy i celu, do którego zmierzały strony umowy, że:

a) wolą stron było opodatkowanie nieruchomości Skarbu Państwa podatkiem leśnym, względnie rolnym, zgodnie z ich oznaczeniem w ewidencji gruntów i budynków i panującymi w tym zakresie zwyczajami, podczas gdy łącząca strony umowa służebności przesyłu nie zawierała postanowień, zobowiązujących Nadleśnictwo do deklarowania podatków za grunty zajmowane przez przedsiębiorcę w stawce podatkowej jak za grunty leśne lub rolne, kwotę wynagrodzenia stanowić miała kwota w wysokości odpowiadającej wartości podatków i opłat rzeczywiście poniesionych przez Nadleśnictwo, a strony nie określiły w umowie innych kryteriów obliczenia wynagrodzenia, np. według stawki procentowej jak za grunty leśne bądź rolne, brak podstaw do przyjęcia, że zaniechanie takiego zapisu w umowach służebności przesyłu było wynikiem przeoczenia, a wykładnia oświadczeń woli odwołująca się do rzekomego „zwyczaju” nie może prowadzić do uzupełnienia treści uprzednio złożonych oświadczeń woli,

b) wysokość podatku, a więc i wynagrodzenia mogła być wiążąco ustalona dopiero wskutek decyzji administracyjnych lub wyroków sądów administracyjnych,

c) właściwe współdziałanie stron w wykonaniu zawartych umów o ustanowienie służebności przesyłu wymagało od powoda zadeklarowania także za 2018 r. podatku leśnego, niezależnie od ukształtowanej linii orzeczniczej i wcześniejszych rozstrzygnięć organów podatkowych sądów administracyjnych,

d) między stronami istniała praktyka w zakresie ustalania i deklarowania podatków od nieruchomości znajdujących się pod liniami przesyłowymi,

e) uzasadnione jest przyznanie Nadleśnictwu wynagrodzenia z tytułu służebności przesyłu w wysokości odpowiadającej stawce podatkowej za grunty leśne i rolne, w sytuacji, gdy § 5 ust. 1 ww. umów wyraźnie przewidywał, że Nadleśnictwu przysługuje wynagrodzenie w wysokości odpowiadającej wartości podatków i opłat poniesionych,

f) powód zobowiązał się względem pozwanego do wyczerpania procedury odwoławczej prowadzącej do uzyskania ostatecznej decyzji administracyjnej określającej wyższy wymiar podatku dla gruntów obciążonych służebnością przesyłu niż podatek leśny lub rolny, a jego niewypełnienie miało prowadzić do naruszenia umów o ustanowienie służebności przesyłu, podczas gdy w umowie ustanowienia służebności przesyłu strony zgodnie postanowiły, że powód będzie deklarował i opłacał podatki od części nieruchomości, na których została ustanowiona służebność przesyłu, według rodzaju podatku i stawek wynikających z przepisów prawa podatkowego, a strony nie wprowadziły zobowiązania do deklarowania i uiszczania przez powoda podatku leśnego, rolnego, nie wprowadziły postanowień, według których dla ustalenia wysokości wynagrodzenia konieczne jest uzyskanie decyzji podatkowej, a następnie przeprowadzenie kontroli sądowno-administracyjnej takiej decyzji, ponieważ środki odwoławcze miałyby być składane tylko w sytuacji zakwestionowania przez organ podatkowy złożonej deklaracji i tylko od niezgodnych z prawem decyzji podatkowych,

g) powód nie był uprawniony do podjęcia samodzielnie, bez konsultacji z pozwanym, decyzji o złożeniu deklaracji podatkowej od przedmiotowych gruntów według stawek innych niż w latach poprzednich,

1.2. prawa materialnego w postaci art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez dokonanie błędnej wykładni oświadczeń woli, złożonych w umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 17 listopada 2014 r. akt notarialny repertorium A numer (...) oraz umowy o ustanowienie służebności przesyłu z 21 listopada 2014 r., akt notarialny repertorium A numer (...) oraz sprostowania z dnia 24 listopada 2014 r. akt notarialny repertorium A numer (...), polegającej na przyjęciu, że miało miejsce naruszenie tychże umów w związku z odstąpieniem przez powoda w 2018 r. od zwyczaju mającego wynikać z postanowień umów: Ramowej umowy o współpracy nr (...) z 16 sierpnia 2012 r. oraz Umowy wykonawczej nr (...) -10, (...) z 8 listopada 2012 r., w szczególności § 5 ust. 1 umowy ramowej, zgodnie z którym powód zobowiązał się do składania deklaracji podatkowych stosownie do kategorii gruntów wynikających z ewidencji gruntów i budynków i przyjęcia przez Sąd, że między stronami istniał „zwyczaj” deklarowania podatków w takiej wysokości, mimo że zgodnie z § 12 ww. umów, zostały one zawarte na czas niezbędny do ustanowienia umowy służebności przesyłu i uległy rozwiązaniu w związku z ustanowieniem służebności przesyłu, a postanowienia umowy o ustanowieniu służebności przesyłu odbiegają w swojej treści co do określenia wynagrodzenia od treści umowy ramowej i wykonawczej, w szczególności w umowach służebności przesyłu brak jest zapisów, które nakazywałyby interpretować umowę o ustanowienie służebności przesyłu łącznie z postanowieniami uprzednio obowiązujących umów, a zatem decydujące znaczenie ma treść umowy ustanowienia służebności przesyłu, z której wynika, w jaki sposób strony tej umowy uregulowały prawa i obowiązki stron oraz wysokość wynagrodzenia,

1.3. prawa materialnego w postaci art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 354 § 2 k.c. poprzez dokonanie błędnej wykładni oświadczeń woli, złożonych w umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 31 października 2014 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 31 października 2014 r., akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 9 kwietnia 2015 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 9 kwietnia 2014 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 6 lipca 2015 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 19 lipca 2016 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 13 października 2017 r. akt notarialny repertorium A numer (...), polegającej na przyjęciu, że powód przyjął na siebie zobowiązanie, którym było wyczerpanie procedury opisanej w § 4 ust. 6-10 umów o ustanowienie służebności przesyłu przed ewentualnym obciążeniem pozwanego wyższym wynagrodzeniem niż wynikające z wysokości podatku leśnego oraz że nie wypełnienie tego obowiązku stanowiło naruszenie art. 354 § 2 k.c. i przyjęciu, że powód jako wierzyciel nie współpracował z pozwanym, mimo że z przywołanych przez Sąd ww. postanowień umownych takie zobowiązanie nie wynika, a strony bardzo szczegółowo opisały w umowach o ustanowieniu służebności przesyłu procedurę po wydaniu przez właściwy organ ostatecznej decyzji podatkowej, gdyby decyzja w swej treści odbiegała in plus czy in minus od złożonego w deklaracji oświadczenia, nakładając na stronę powodową określone obowiązki w takiej sytuacji z negatywnymi rygorami w przypadku ich niedopełnienia. Brak natomiast analogicznych postanowień umownych, które regulowałyby obowiązki strony powodowej na etapie składania deklaracji podatkowej, a dopiero w przypadku wydania decyzji administracyjnej (co

w przedmiotowej sprawie nie miało miejsca), przewidziano stosowanie procedur określonych w przywołanych przez Sąd zapisach umowy,

1.4. prawa materialnego w postaci art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez dokonanie błędnej wykładni oświadczeń woli, złożonych w umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 31 października 2014 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 31 października 2014 r., akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 9 kwietnia 2015 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 9 kwietnia 2014 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 6 lipca 2015 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 19 lipca 2016 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 13 października 2017 r. akt notarialny repertorium A numer (...), polegającej na przyjęciu, że zamiarem stron było deklarowanie przez Nadleśnictwo podatku od gruntów zajmowanych przez powoda w stawce najniższej jak za grunty leśne i rolne, podczas gdy nie ma takiego zapisu w umowie ustanowienia służebności przesyłu i brak podstaw do przyjęcia, że zaniechanie takiego zapisu w umowach służebności przesyłu było wynikiem przeoczenia, a wykładnia oświadczeń woli nie może prowadzić do uzupełnienia treści uprzednio złożonych oświadczeń woli, a nadto wykładnia Sądu pozostaje w sprzeczności z wyraźnym brzmieniem innych zapisów umów, tj. z postanowieniami § 4 ust. 7 umów o ustanowienie służebności przesyłu, w których strony postanowiły, że w przypadku, gdy właściwy organ podatkowy wyda ostateczną decyzję administracyjną, stwierdzającą nadpłatę podatku, wówczas Nadleśnictwo G. jest zobowiązane do zwrotu na rzecz (...) Sp. z o.o. w P. zapłaconego wynagrodzenia w wysokości odpowiadającej stwierdzonej nadpłacie, co oznacza, że strony dopuszczały możliwość zadeklarowania podatku wyższego niż podatek leśny (który jest najniższym podatkiem) dla gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej, strona powodowa nie zobowiązywała się do podejmowania działań sprzecznych z prawem, za co należy uznać deklarowanie podatku w stawce niższej, a zgodny zamiar stron umowy nie może obejmować postanowień umowy sprzecznych z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa,

1.5. prawa materialnego tj. art. 65 § 2 k.c. w związku z § 3 II ust.1 umowy ustanowienia służebności z dnia 22 października 2014 r., (repertorium A numer (...)) w związku z art. 39a ust. 2 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. z 2020 r. poz. 1463 ze zm.) poprzez ich błędne zastosowanie polegające na ocenie jakoby interpretacja umowy ustanowienia służebności przesyłu mogła prowadzić do ustalenia jej treści w sposób sprzeczny z treścią normatywną ustawy o lasach, tj. że należne jest wynagrodzenie w wysokości innej niż w kwocie podatków gruntowych poniesionych przez Lasy Państwowe, podczas gdy:

a) imperatywny charakter art. 39a ust. 2 ustawy o lasach przesądza, że wynagrodzenie z tytułu służebności przesyłu ustala się w wysokości podatków ponoszonych przez Lasy Państwowe, co oznacza, że podatek uiszczony (poniesiony) jest równoznaczny z wynagrodzeniem należnym z tytułu służebności bez możliwości ustalenia wynagrodzenia w innej wysokości,

b) w treści umowy służebności przesyłu wprost przewidziano tryb postępowania i rozliczeń w razie zapłacenia zbyt wysokiej kwoty tytułem podatku (nadpłaty podatku), a skoro Lasy Państwowe uiściły podatek, to pozwana winna zapłacić wynagrodzenie równe wysokości zapłaconego (poniesionego) podatku, zaś ewentualny zwrot wynagrodzenia w wysokości hipotetycznie nadpłaconego podatku nastąpiłby w następstwie stwierdzenia przez właściwy organ podatkowy nadpłaty w postępowaniu podatkowym,

1.6. prawa materialnego w postaci art. 353¹ k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie oraz art. 305¹ k.c. w zw. z art. 39a ust. 2 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz.U. z 2020r. poz. 1463 z późn. zm.) w umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 17 listopada 2014 akt notarialny repertorium A numer (...) oraz umowy o ustanowienie służebności przesyłu z 21 listopada 2014 r., akt notarialny repertorium A numer (...) oraz sprostowania z dnia 24 listopada 2014 r. akt notarialny repertorium A numer (...), poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że treść umowy służebności przesyłu w zakresie wynagrodzenia między przedsiębiorstwem przesyłowym a Lasami Państwowymi może być przez strony kształtowana w zasadzie w sposób dowolny, w oparciu o rzekomo istniejący „zwyczaj” sprzeczny ze stanowiskami organów podatkowych, chociaż zwrot legislacyjny użyty w art. 39a ust. 2 ustawy

o lasach „ustala się w wysokości” wskazuje, że wynagrodzenie ma gwarantować podatnikowi środki na zapłatę danin i nie stwarza żadnych możliwości do niedozwolonego modyfikowania treści obowiązku podatkowego i podmiotu obarczonego obowiązkiem zapłaty podatku od nieruchomości,

1.7. prawa materialnego w postaci art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez dokonanie błędnej wykładni oświadczeń woli, złożonych w umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 17 listopada 2014 r. akt notarialny repertorium A numer (...) oraz umowy o ustanowienie służebności przesyłu z 21 listopada 2014 r., akt notarialny repertorium A numer (...) oraz sprostowania z dnia 24 listopada 2014 r. akt notarialny repertorium A numer (...), polegającej na przyjęciu, że złożone w 2018 r. deklaracje podatkowe naruszyły ww. umowy, pozbawiając pozwanego wynikającego z przedmiotowych umów prawa do decydowania o ewentualnym zaskarżeniu decyzji organu podatkowego, podczas gdy w umowach służebności przesyłu nie ma takiego zobowiązania obciążającego powoda, ani postanowień przyznających pozwanemu prawo do decydowania o zaskarżeniu decyzji organu podatkowego w sytuacji kiedy taka decyzja podatkowa nie została w ogóle przez organ wydana i brak podstaw do przyjęcia, że zaniechanie takiego zapisu w umowach służebności przesyłu było wynikiem przeoczenia,

1.8. prawa materialnego w postaci art. 354 § 2 k.c. w zw. z art. 354 § 1 k.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że między stronami istniała praktyka bądź „zwyczaj”, zobowiązujące powoda do deklarowania podatku leśnego, a nie od nieruchomości, podczas gdy rzekomy „zwyczaj” nie może być konstruowany w odniesieniu do określania wysokości wynagrodzenia z tytułu służebności przesyłu, która to wysokość była jednoznacznie ustalona w umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 31 października 2014 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 31 października 2014 r., akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 9 kwietnia 2015 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 9 kwietnia 2014 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 6 lipca 2015 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 19 lipca 2016 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 13 października 2017 r. akt notarialny repertorium A numer (...), w odniesieniu do rzeczywiście poniesionych przez Nadleśnictwo podatków i opłat, a to normy prawa podatkowego określają podmiot, przedmiot, podstawę opodatkowania, stawki podatkowe i nie ma w tym zakresie dowolności podmiotu zobowiązanego, a źródłem prawa podatkowego nie jest zwyczaj, a nadto przy wykonywaniu zobowiązań umownych mają znaczenie tylko takie zwyczaje, które zostały już ukształtowane w odniesieniu do pewnej kategorii stosunków obligacyjnych i są powszechnie znanym oraz aprobowanym sposobem postępowania, czego nie można przypisać deklarowaniu podatków w niewłaściwej stawce; nadto wykładnia oświadczeń woli nie może prowadzić do kreowania postanowień, które nie były objęte świadomością stron w chwili zawierania umowy i nie może prowadzić do stwierdzeń w sposób sprzeczny z jej treścią oraz przyjęcia, że istniał obowiązek współpracy wierzyciela z dłużnikiem polegający na postępowaniu niezgodnym z obowiązującymi przepisami prawa i składaniu przez powoda deklaracji z niższym podatkiem jak za grunty leśne w celu uzyskania decyzji administracyjnej określającej wyższy wymiar podatku dla gruntów obciążonych służebnościami przesyłu,

1.9. prawa materialnego w postaci art. 471 k.c. w zw. z art. 305¹ k.c. w zw. z art. 39a ust. 2 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz.U. z 2020r. poz. 1463 z późn. zm.) w zw. z art. 6 k.c. w zw. z § 5 ust. 1 i 6 w umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 31 października 2014 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 31 października 2014 r., akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 9 kwietnia 2015 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 9 kwietnia 2014 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 6 lipca 2015 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 19 lipca 2016 r. akt notarialny repertorium A numer (...), umowie o ustanowienie służebności przesyłu z 13 października 2017 r. akt notarialny repertorium A numer (...), poprzez niewłaściwe zastosowanie w wyniku przyjęcia, że zadeklarowanie w 2018 r. podatku od nieruchomości za grunty zajmowane przez pozwanego bez zmiany zapisów umów o ustanowienie służebności przesyłu naruszało przedmiotowe umowy i było nienależytym wykonaniem umów służebności przesyłu, co powinno skutkować niezapłaceniem wynagrodzenia, chociaż strony nie ustaliły w umowach, na czym miałyby

polegać nienależyte wykonanie umowy przez powoda, strony nie ustaliły, że nienależytym wykonaniem umowy jest brak uzyskania przez powoda decyzji administracyjnej ustalającej należny podatek, strona pozwana nie wykazała w niniejszej sprawie, że wskutek zapłacenia wynagrodzenia w wysokości żądanej przez powoda poniosła szkodę, gdyż nie wykazała, aby wynagrodzenie było należne w innej (niższej) wysokości, odpowiadającej wartości podatku leśnego.

1.10. naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

a) art. 245 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. i w zw. z art. 227 k.p.c. art. 231 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, dokonanie oceny tych dowodów wybiórczo, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego oraz nieuwzględnienie treści oświadczeń złożonych w dokumentach prywatnych przez strony, co skutkowało tym, że Sąd Rejonowy błędnie uznał, że:

- między stronami istniała praktyka w zakresie ustalania i deklarowania podatków od nieruchomości znajdujących się pod liniami przesyłowymi,

- wolą stron było opodatkowanie nieruchomości Skarbu Państwa podatkiem leśnym, względnie podatkiem rolnym, zgodnie z ich oznaczeniem w ewidencji gruntów i budynków,

- powód zobowiązał się względem pozwanego do wyczerpania procedury odwoławczej,

- powód nie był uprawniony do podjęcia samodzielnie, bez konsultacji z pozwanym, decyzji o złożeniu deklaracji podatkowej od przedmiotowych gruntów według stawek innych niż w latach poprzednich,

b) art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c. poprzez uznanie, że pozwany udowodnił okoliczności, na których opiera swoje stanowisko, co do zasadności zapłaty wynagrodzenia powodowi w wysokości odpowiadającej podatkowi z uwzględnieniem stawki podatku leśnego, podczas gdy pozwany nie wykazał, że wynagrodzenie w wysokości odpowiadającej podatkowi rzeczywiście zapłaconemu przez powoda jest nienależne ani też, że pozwany nienależycie wykonał zobowiązanie, co winno skutkować zaniechaniem zapłaty wynagrodzenia z tytułu służebności przesyłu na rzecz powoda w wysokości odpowiadającej rzeczywiście zapłaconym podatkom,

c) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. w zw. z art. 245 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie, niedokonanie wszechstronnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, dokonanie dowolnej oceny dowodu, a tym samym wykroczenie poza swobodną ocenę dowodu w postaci wiążącej strony umowy ustanowienia służebności przesyłu poprzez dokonanie wykładni oświadczeń woli postanowień tej umowy w sposób prowadzący do postanowień, które nie były objęte świadomością stron w chwili zawierania umowy oraz prowadzący do stwierdzeń sprzecznych z jej treścią,

d) art. 98 § 1 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i obciążenie powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu, podczas gdy powództwo powinno zostać uwzględnione w całości.

e) art. 2 § 1 k.p.c. w związku z art. 1 k.p.c. w związku z art. 74a w związku z art. 72 § 1 pkt 1 Ordynacji podatkowej z dnia 29 sierpnia 1997 roku (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1325, dalej: ordynacja podatkowa) poprzez przekroczenie przez Sąd I instancji drogi sądowej i dokonanie samodzielnej oceny jakoby:

- „po stronie powoda nie zaistniał w roku 2018 żaden prawny obowiązek składania deklaracji do opodatkowania gruntów pod liniami energetycznymi podatkiem od nieruchomości, zamiast podatkiem rolnym lub leśnym. W 2018 r. nie uległy zmianie przepisy prawa podatkowego ani klasyfikacja przedmiotowych gruntów.” (str. 13 uzasadnienia),

- „Nawet jeśli w 2018 r. powód winien był zapłacić na rzecz organu podatkowego podatek od nieruchomości, to wobec treści umów o ustanowienie służebności winien był zadeklarować podatek leśny (lub rolny) i zainicjować procedurę odwoławczą w razie odmiennego stanowiska organu podatkowego w tym zakresie.” (str. 14 uzasadnienia),

podczas gdy to do organu podatkowego należy stwierdzenie nadpłaconego lub nienależnie zapłaconego podatku – powyższe skutkowało nieuprawnionym przyjęciem, że powód nie był uprawniony do obciążenia pozwanego w 2018 r. wyższym wynagrodzeniem, aniżeli w latach wcześniejszych i tym samym ocena taka wpłynęła na rozstrzygnięcie sprawy,

f) prawa procesowego w postaci art. 228 § 2 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez zaniechanie wszechstronnej analizy materiału dowodowego oraz zaniechanie uwzględnienia wiedzy powszechnie znanej Sądowi z urzędu, a w konsekwencji pominięcie przy ocenie materiału dowodowego stanowiska sądów administracyjnych istniejącego w dniu wydania zaskarżonego orzeczenia wprost stanowiących, że Skarb Państwa Lasy Państwowe był zobowiązany do deklarowania i opłacania za grunty, na których ustanowiona była służebność przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego, podatku od nieruchomości,

g) prawa procesowego w postaci art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. polegające na przyjęciu, że pozwana wykazała, że powód miał obowiązek deklarowania stawki podatku od gruntów obciążonych służebnością przesyłu jako stawki podatku leśnego i to wbrew stanowisku orzecznictwa sądowo-administracyjnego, podczas gdy pozwana nie przedstawiła orzecznictwa administracyjnego, ani nie zaprezentowała dowodów, z których wywodziła takie stanowisko;

h) prawa procesowego w postaci art. 233 § 1 k.p.c. poprzez sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego uznanie, że pozwana nie miała obowiązku zapłacić powodowi wynagrodzenia za korzystanie z gruntów powoda obciążonych służebnością przesyłu w wysokości odpowiadającej prawidłowo zadeklarowanej i uiszczonej przez powoda kwocie podatków obliczonych według stawki podatku od nieruchomości i to w sytuacji, gdy zgodnie z wykładnią prawa dokonaną przez sądy administracyjne powód był zobowiązany do deklarowania i zapłacenia podatku od nieruchomości.

Wobec powyższych zarzutów apelujący wniósł o:

a) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości, zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu za pierwszą instancję według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego, a także zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego,

a ewentualnie o:

b) uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego,

c) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie i o zasądzenie od powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda okazała się uzasadniona w przeważającej części.

Sąd Okręgowy podziela i na podstawie art. 382 k.p.c. uznaje za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, dokonując jednak ich odmiennej oceny prawnej. Co do niej, Sąd Okręgowy podziela w całości rozważania przedstawione w analogicznych okolicznościach faktycznych przez tutejszy Sąd w sprawie II Ca 896/21 (podobnie też sprawa XV Ca 1288/21 tutejszego Sądu).

W związku z tym należy zauważyć, że zasadne okazały się postawione w apelacji zarzuty naruszenia art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez dokonanie błędnej wykładni oświadczeń woli złożonych w umowach o ustanowienie służebności przesyłu.

Żaden z zapisów łączących strony umów o ustanowienie służebności przesyłu nie pozwala na przyjęcie, ażeby strony zawierając te umowy uzgodniły, że powód w każdych okolicznościach (w tym niezależnie od brzmienia przepisów podatkowych) powinien zadeklarować podatek leśny i zainicjować procedurę odwoławczą w razie odmiennego stanowiska organu podatkowego. Takie uzgodnienie nie tylko byłoby niedopuszczalne jako naruszające bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa podatkowego, lecz nadto treść §4 ust. 1 umów o ustanowieniu służebności przesyłu nie pozwala na taką interpretację oświadczeń woli stron. Stanowi on, że z tytułu ustanowienia służebności przesyłu powodowi przysługuje wynagrodzenie w wysokości odpowiadającej wartości podatków i opłat poniesionych przez Nadleśnictwo K. od części nieruchomości, z której korzystanie jest ograniczone w związku z jej obciążeniem służebnością przesyłu. Postanowienie to inkorporuje do umowy postanowienia art. 39a ust. 2 ustawy z 28 września 1991 r. o lasach i jest z nim zgodne. Art. 39a ust. 2 przewiduje bowiem, że wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej ustala się w wysokości odpowiadającej wartości podatków i opłat ponoszonych przez Lasy Państwowe od części nieruchomości, z której korzystanie jest ograniczone w związku z obciążeniem tą służebnością. Przepis ten ma charakter bezwzględnie obowiązujący. Skoro tak, to w sytuacji gdy służebność przesyłu obciążająca nieruchomość będącą w zarządzie Lasów Państwowych jest ustanawiana (tak jak w niniejszej sprawie) na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej, to wysokość wynagrodzenia musi odpowiadać wartości podatków i opłat ponoszonych przez Lasy Państwowe od części nieruchomości, z której korzystanie jest ograniczone w związku z obciążeniem tą służebnością. Ustawodawcy chodziło zatem nie o wynagrodzenie w ścisłym tego słowa znaczeniu, a o zwrot poniesionych należności publicznoprawnych, w sytuacji gdy Lasy Państwowe z tych gruntów nie korzystają, gdyż są zajęte pod urządzenia przesyłowe (por. W. Radecki, Ustawa o lasach. Komentarz, LEX 2017, komentarz do art. 39a, B. Rakoczy, Służebność przesyłu w ustawie o lasach, Rejent 2012 nr 7-8).

Również analiza pozostałych postanowień umów o ustanowienie służebności przesyłu nie wskazuje, że wolą stron było, aby podstawę ustalania wysokości wynagrodzenia za służebność stanowiły stawki podatku leśnego czy rolnego, czy też aby powód miał taki podatek deklarować organom podatkowym i to niezależnie od rzeczywistego, prawnego obowiązku. Otóż jak wynika z §4 ust. 5 umów, strony uzgodniły, że wysokość rocznego wynagrodzenia ustalana będzie na podstawie oświadczenia Nadleśnictwa o wysokości zadeklarowanych w danym roku podatkowym podatkach i opłatach od części nieruchomości, na których ustanowiona została służebność przesyłu. Z zapisu tego nie wynika rodzaj tych podatków.

Nie można też pominąć, że jak wynika z §4 ust. 5 zd. 2 umów, oświadczenie Nadleśnictwa, o którym mowa w zd. 1 §4 ust. 5, a które stanowiło podstawę ustalenia wysokości wynagrodzenia, miało zostać przesłane pozwanej w formie wykazu do 15 lutego każdego roku kalendarzowego, przy czym pozwana była uprawniana do bieżącej weryfikacji zgodności oświadczenia jedynie ze stanem faktycznym. Poznawana nie była zatem uprawniona do weryfikacji zgodności tego oświadczenia ze stanem prawnym. Tymczasem określenie, czy od gruntu zajętego pod urządzenia przesyłowe należy podatek od nieruchomości przeznaczonej do prowadzenia działalności gospodarczej, czy podatek od gruntu leśnego jest zagadnieniem co do stanu prawnego, a nie faktycznego. Przy tym przewidziany w analizowanym zapisie umownym termin przekazania pozwanej rzeczoności oświadczenia – do 15 lutego każdego roku kalendarzowego wskazuje, że nie może chodzić o weryfikację rodzaju i stawki podatku, skoro deklaracja w przedmiocie podatku od nieruchomości składana jest do 31 stycznia danego roku kalendarzowego (art. 6 ust. 9 pkt. 1 ustawy z 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych). Niewątpliwie zatem strony nie przewidziały dla pozwanej uprawnienia do weryfikacji złożonych deklaracji w zakresie rodzaju podatku.

Nie można zgodzić się z Sądem Rejonowym, że z zapisów §4 ust. 7-10 umów o ustanowieniu służebności przesyłu wynika zobowiązanie powoda do wszczęcia procedury odwoławczej przed ewentualnym obciążeniem pozwanego wyższym wynagrodzeniem niż wynikające z wysokości podatku leśnego lub rolnego. Zapis §4 ust. 10 każdej z umów o ustanowienie służebności przesyłu umożliwia pozwanej zajęcie stanowiska, co do zasadności wywiedzenia przez powoda ewentualnych środków odwoławczych na wypadek wydania przez organ podatkowy decyzji podważającej

wartość podatku zadeklarowanego i uiszczanego przez powoda. Nie zobowiązuje on jednak powoda do wdania się w spór z organem podatkowym i to także wówczas, gdyby pozwana zaopiniowała negatywnie prawidłowość decyzji administracyjnej.

Słusznie zarzuca też apelujący, że nie można mówić w niniejszej sprawie, aby między stronami istniała praktyka bądź „zwyczaj”, wynikający z umowy ramowej i umów do niej wykonawczych, a zobowiązujący powoda do deklarowania w każdej sytuacji podatku leśnego (art. 354 § 2 k.c. w zw. z art. 354 § 1 k.c.). Nie ulega wątpliwości, że ewentualny „zwyczaj” nie może decydować o wysokości wynagrodzenia z tytułu służebności przesyłu w sytuacji, gdy wysokość ta jest nie tylko jednoznacznie ustalona w umowach o ustanowienie służebności przesyłu, lecz i sposób jej ustalenia wynika z przestrzegania bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa.

Przy tym umowy ramowe i wykonawcze przestały wiązać strony z chwilą zawarcia umów ustanawiających służebność. W umowach ramowych przewidziano, że określają one (tak jak i zawarte w ich wykonaniu umowy wykonawcze) zasady i warunki współdziałania pomiędzy stronami do czasu ustanowienia służebności przesyłu i są zawarte na czas określony, niezbędny do ustanowienia służebności przesyłu dla wszystkich gruntów objętych umowami wykonawczymi. W umowach wykonawczych, uzgodniono nadto, że ulegną rozwiązaniu, w przypadku ustanowienia ostatniej służebności przesyłu. Nie można przy tym racjonalnie wyjaśnić czemu miałyby służyć pozostawienie w mocy postanowień umownych zawartych w umowie ramowej i umowach wykonawczych w odniesieniu do nieruchomości, na których ustanowiono służebności przesyłu, w sytuacji gdy umowy te wyczerpująco regulują wszystkie związane z tym okoliczności (por. wyrok Sądu Apelacyjnego z 16 października 2019 r., sygn. akt I AGa 96/19).

Pozwana nie kwestionowała faktu opłacenia przez powoda zobowiązań podatkowych w wysokości podanej w pozwie oraz prawidłowości ich naliczenia z punktu widzenia powierzchni gruntów zajmowanych pod linie przesyłowe objęte umowami o ustanowienie służebności przesyłu. Kwota z tego tytułu łącznie to 40.995,44 zł (6.279,92 zł + 26.199,87 zł + 2.981,29 zł + 271,41 zł + 5.262,95 zł). Pozwana zapłaciła 841,70 zł, a zatem do zapłaty pozostało 40.153,74 zł. Sąd Okręgowy zasądził więc tę kwotę w punkcie I. 1. wyroku. O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 481§1 i 2 k.c. mając na uwadze, że zgodnie z postanowieniami umownymi faktury objęte pozwem winny być płatne najpóźniej w ostatnim dniu kwartału, więc pozwana pozostawała w opóźnieniu z zapłatą kwoty dochodzonej pozwem każdego pierwszego dnia kolejnego kwartału.

Niezasadne okazało się roszczenie w zakresie rekompensaty za koszty odzyskiwania wierzytelności – art. 10 ust. 1 ustawy z 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych. Co prawda powoda należy zaliczyć do podmiotów, o jakich mowa w art. 2 pkt 3 wymienionej ustawy, objętych co do zasady, zakresem jej stosowania. Natomiast nie ma uzasadnionych podstaw, aby dochodzone pozwem roszczenie mogło być uznane za „transakcję handlową”, objętą przedmiotowym zakresem działania art. 1 w zw. z art. 4 pkt 1 ustawy. Z istoty ustawy wynika, że dotyczy ona przede wszystkim zobowiązań wynikających ze stosunków obligacyjnych. Brak wystarczających przesłanek do uznania, że uregulowania te znajdują zastosowanie do czynności z zakresu prawa rzeczowego, takich jak ustanawianie ograniczonego prawa rzeczowego na nieruchomości.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386§1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok jak w punkcie I.1. i I.2. Orzeczenie o kosztach postępowania w pierwszej instancji zostało oparte o art. 100 k.p.c. Powód wygrał w 98,5 %, przegrywając proces w nieznacznym zakresie, a zatem koszty postępowania w całości powinny obciążyć pozwanego. Koszty procesu powoda to wynagrodzenie jego pełnomocnika w wysokości 3.600 zł (§ 2 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych). Nadto na podstawie art. 113 ust. 1 u.k.s.c. nakazano ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu 2.039 zł nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu.

Dalej idącą apelację Sąd Okręgowy oddalił na podstawie art. 385 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego zostało oparte o art. 100 k.p.c. Powód wygrał to postępowanie w 98,5 %, przegrywając je w nieznacznym zakresie, a zatem koszty postępowania odwoławczego w całości powinny

obciążyć pozwanego. Koszty te po stronie powoda to wynagrodzenie jego pełnomocnika w wysokości 1.800 zł (§ 2 pkt 5 w zw. z §10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych). Nadto na podstawie art. 113 ust. 1 u.k.s.c. nakazano ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu 2.039 zł nieuiszczonej opłaty sądowej od apelacji.

Agnieszka Śliwa